

Handläggare
Niklas Karlsson
08-508 260 86

Till
Exploateringsnämnden
2024-05-16

Folkhälsomyndighetens förslag till vägledning för bedömning av olägenheter för människors hälsa till följd av långvarig exponering för lågfrekventa magnetfält. Anmälan av svar på remiss

Förslag till beslut

1. Exploateringsnämnden godkänner denna anmälan

Thomas Andersson
Förvaltningschef

Carolina Zandén
Avdelningschef

Remissen

Exploateringsnämnden har den 11 april 2024 fått Folkhälsomyndighetens förslag till ”Vägledning för bedömning av olägenheter för människors hälsa till följd av långvarig exponering för lågfrekventa magnetfält” på remiss, för svar senast den 17 april 2024. Svarstiden medger inte nämndbehandling, varför kontoret har svarat på delegation.

Vägledningen avser bedömning av olägenheter till följd av lågfrekventa magnetfält från starkströmsledning och tillhörande elnätansläggningar. Remissmaterialet beskriver lågfrekventa magnetfält, ger en internationell utblick och redogör kort för rekommendationer från andra myndigheter. Flera lagstiftningar berör området och olika myndigheter ansvarar i olika delar. Utöver Folkhälsomyndigheten har Boverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Arbetsmiljöverket, Energimarknadsinspektionen och Elsäkerhetsverket publicerat

Exploateringskontoret
Stab

Fleminggatan 4
Box 8189
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 260 86
Växel 08-508 276 00
niklas.karlsson@stockholm.se
exploateringskontoret.expl@stockholm.se
Org nr 212000-0142
start.stockholm

rekommendationer och dokument i ämnet. Tillsyn sker genom kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnderna som självständiga myndigheter, och som kan välja att bedriva tillsyn på ett annat sätt än enligt Folkhälsomyndighetens vägledning. Vidare beskrivs relevanta delar av miljöbalken.

Det sammanfattande kapitlet handlar om lågfrekventa magnetfält och Folkhälsomyndighetens bedömning av risker för olägenheter för människors hälsa till följd av långvarig exponering för lågfrekventa magnetfält. Där skriver myndigheten att det ”inte finns tillräckligt med vetenskapligt underlag för ett tröskelgräns- eller riktvärde”. Förslagen grundas istället på bedömningar och avvägningar, med försiktighetsprincipen som utgångspunkt.

Folkhälsomyndigheten bedömer att det, både i Sverige och internationellt, ofta använda riktvärdet om 0,4 mikrottesla inte kan användas som ett riktvärde för allmänhetens exponering för lågfrekventa magnetfält. I remissförslaget förs resonemang om rimlighetsbedömningar som bör göras efter förutsättningarna i varje enskilt fall, och vilka aspekter som ska vägas in, och att krav som ställs ska vara miljömässigt motiverade utan att vara ekonomiskt orimliga. Vägledningen anger att ett medelvärde upp till 0,2 mikrottesla är att betrakta som normalt, och att det är att föredra att sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från detta i hem, skolor, förskolor och aktuella arbetsplatser.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av exploateringskontorets stab, efter samråd med stadsmiljöavdelningen.

Exploateringskontorets synpunkter

Kontoret har med enbart remissmaterialet som grund svårt att bedöma vägledningens rättsliga status, och därigenom dess konsekvenser för stadsutveckling och exploateringsnämndens verksamhet. Antalet berörda myndigheter som utfärdar olika styrdokument och den mycket korta remisstiden gör det svårt att överblicka. Kontoret har inte kompetens att värdera vägledningens medicinska bedömningar eller hälsoeffekter.

I dagens planering tillämpas ofta riktvärdet 0,4 mikrottesla som en praxis för maximal långvarig exponering, men i vägledningen bedömer Folkhälsomyndigheten att det inte kan användas. Vägledningen beskriver att rimlighetsbedömningar bör göras efter förutsättningarna i varje enskilt fall, och ger exempel på

aspekter som ska vägas in, där krav som ställs ska vara miljömässigt motiverade utan att vara ekonomiskt orimliga. Vägledningen anger samtidigt att ett medelvärde upp till 0,2 mikrotelsla är att betrakta som normalt, och att ”det är att föredra att sträva efter” att begränsa fält som starkt avviker från detta i hem, skolor, förskolor och arbetsplatser.

Det framgår av vägledningen att synsättet där avvägningar och bedömningar ska göras utifrån förutsättningarna i varje specifikt fall har stöd i bland annat miljöbalken. I den praktiska tillämpningen, vid fysisk planering av nya ledningar eller ny bebyggelse i närheten av befintliga anläggningar, är det enligt kontorets erfarenhet ändå så att de värden som angetts i myndighetsdokument blir starkt normerande, oavsett om de kallas riktvärden, gränsvärden eller något som bara ska eftersträvas. Det är, inte minst med hänsyn till människors oro, svårt att argumentera för en lösning som uppfattas som sämre.

Såvitt kontoret kan bedöma med den korta remisstid som getts, och med den viktiga reservationen om att förslaget också får genomslag i praktisk planering, innebär det en skärpning av dagens praxis. Effekterna på stadsutveckling och utbyggnad av elnätet blir på sikt potentiellt stora.

Det styrker kontorets tidigare uppfattning att kommande utbyggnad av elnätet i staden, framförallt större ledningar om 220kV och 400 kV, behöver förläggas i tunnlar under mark. Då kan kraven på utbyggd och säker kapacitet och på stadsutveckling i en allt tätare stad förenas med hänsyn till människors hälsa. Kontoret ser också ett behov av att statliga myndigheter samordnar sina vägledningar, riktlinjer och styrdokument i frågan.

Slut

Bilagor

1. Vägledning för bedömning av olägenheter för människors hälsa till följd av långvarig exponering för lågfrekventa magnetfält. UTKAST, Folkhälsomyndigheten 2024-04-11
2. Exploateringskontorets svar på remiss, 2024-04-17